

**Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny z przedmiotu „wiedza o społeczeństwie” dla klasy 2. liceum ogólnokształcącego
(do programu nauczania *W centrum uwagi. Zakres rozszerzony*)**

Wymagania na oceny uwzględniają zapisy podstawy programowej z 2022 r. oraz zmiany z 2024 r., wynikające z uszczuplonej podstawy programowej. Szarym kolorem oznaczono treści, o których realizacji decyduje nauczyciel.

Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Ocena dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Ocena bardzo dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Ocena celująca Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
	2	3	4	5	6
I. POLITYKA					
Istota polityki					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ definicje polityki ▪ koncepcje polityki 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady działań charakterystycznych dla polityki; ▪ przedstawia przykładowe definicje polityki; ▪ podaje przykłady konfliktów politycznych i wymienia ich przyczyny. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia wybrane definicje i koncepcje polityki; ▪ wskazuje przyczyny konfliktów politycznych; ▪ wyjaśnia, na jakich zasadach i w jakich okolicznościach wypracowano wybrane kompromisy polityczne we współczesnym świecie; ▪ odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące polityki. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje różne definicje i koncepcje polityki; ▪ wyjaśnia, co oznacza wyrażenie „polityka bez ideologii”; ▪ analizuje przyczyny, przebieg i konsekwencje przykładowych konfliktów politycznych; ▪ wymienia podstawowe strategie postępowania stosowane przez uczestników konfliktów politycznych; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczących polityki [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje i porównuje historyczne definicje pojęcia „polityka”; ▪ omawia, analizuje i porównuje różne strategie postępowania stosowane przez uczestników konfliktu politycznego [m.in. wskazuje ich mocne i słabe strony]; ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy polityką a politykierstwem. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje na forum informacje na temat wybranych konfliktów politycznych we współczesnym świecie.
Myśl polityczna					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ liberalizm ▪ konserwatyzm ▪ socjalizm ▪ chrześcijańska demokracja ▪ nacjonalizm 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podstawowe założenia liberalizmu, konserwatyizmu, socjalizmu, chrześcijańskiej demokracji i nacjonalizmu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia podstawowe założenia liberalizmu, konserwatyizmu, socjalizmu, chrześcijańskiej demokracji i nacjonalizmu; ▪ odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące współczesnych ideologii politycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje założenia liberalizmu, konserwatyizmu, socjalizmu, chrześcijańskiej demokracji i nacjonalizmu; ▪ wskazuje różnice w definiowaniu równości, wolności i sprawiedliwości w ramach poszczególnych nurtów myśli politycznej; ▪ wyjaśnia, na czym polega podział poglądów politycznych na lewicowe i prawicowe; ▪ dokonuje krytycznej analizy poszczególnych nurtów myśli 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia genezę myśli liberalnej, konserwatywnej, socjalistycznej, nacjonalistycznej i chadeckiej, a także wymienia głównych ideologów i współczesnych przedstawicieli tych nurtów; ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica w znaczeniu pojęć „ideologia”, „doktryna polityczna” oraz „program polityczny”; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odszukuje, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranych nurtów myśli politycznej we współczesnym świecie; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą założeniom wybranych nurtów myśli politycznej oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, formułując poprawne argumenty i kontrargumenty.

			<p>politycznej z uwzględnieniem poglądów dotyczących praw człowieka i zasad demokracji;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ dostrzega różnicę pomiędzy pojęciami ideologia i program polityczny; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] i dotyczących współczesnych poglądów politycznych. 		
Totalitaryzm					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ cechy państwa totalitarnego ▪ źródła totalitaryzmu ▪ komunizm ▪ faszyzm ▪ nazizm ▪ ustrój ZSRS i III Rzeszy ▪ autorytaryzm 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podstawowe cechy państwa totalitarnego; ▪ wymienia podstawowe założenia faszyzmu i komunizmu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne cechy ustroju ZSRS i III Rzeszy; ▪ wskazuje różnice pomiędzy autorytaryzmem a totalitaryzmem; ▪ prawidłowo posługuje się pojęciami: „dyktatura”, „kult jednostki”, „monopartyjność”, „ucieczka od wolności” oraz „świeckie religie”; ▪ odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące autorytaryzmu, totalitaryzmu, faszyzmu, nazizmu i komunizmu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia historyczne źródła totalitaryzmu; ▪ porównuje założenia faszyzmu i komunizmu; ▪ porównuje założenia faszyzmu i nazizmu; ▪ wyjaśnia, jakie są konsekwencje postawy określanej jako „ucieczka od wolności”; ▪ wyjaśnia znaczenie pojęć: „umasowienie” i „ideologizacja życia politycznego”; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczących autorytaryzmu, totalitaryzmu, faszyzmu, nazizmu i komunizmu [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje genezę oraz przyczyny rozwoju ideologii faszystowskiej i komunistycznej; ▪ analizuje genezę oraz konsekwencje funkcjonowania państw autorytarnych i totalitarnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odszukuje, analizuje i prezentuje informacje na temat historycznych i współczesnych przykładów państw i społeczeństw autorytarnych i totalitarnych; ▪ odszukuje, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranych współczesnych ruchów politycznych odwołujących się do założeń komunizmu i faszyzmu.
Demokracja					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ formy i zasady demokracji ▪ geneza demokracji ▪ demokracja formalna i realna ▪ polskie tradycje demokratyczne ▪ parlamentaryzm ▪ republikanizm 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podstawowe zasady demokracji [suwerenność ludu, trójpodział i równowaga władz, konstytucjonalizm, praworządność, pluralizm]; ▪ wskazuje przykładowe formy demokracji bezpośredniej i pośredniej; ▪ wyjaśnia, na czym polega 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia podstawowe zasady demokracji [suwerenności ludu, trójpodziału i równowagi władz, konstytucjonalizmu, praworządności, pluralizmu]; ▪ wyjaśnia etymologię słowa „demokracja”; ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między demokracją bezpośrednią 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między demokracją formalną a demokracją realną, ▪ przedstawia antyczne korzenie demokracji i republikanizmu; ▪ wyjaśnia wpływ etyki chrześcijańskiej na proces kształtowania się ustroju demokratycznego; ▪ omawia wpływ myśli oświeceniowej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje średniowieczne reprezentacje stanowe, w tym przedstawia genezę współczesnego parlamentaryzmu; ▪ dokonuje krytycznej analizy ustroju demokratycznego, w tym wskazuje pozytywne i negatywne aspekty jego funkcjonowania; ▪ przedstawia polskie tradycje 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje debatę na forum społeczności szkolnej poświęconą np.: <ul style="list-style-type: none"> - wadom i zaletom demokracji; - wyzwaniom stojącym przed demokracją we współczesnym świecie, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując

	powszechne prawo wyborcze	<ul style="list-style-type: none"> a demokracją pośrednią; rozpoznaje podstawowe formy demokracji bezpośredniej [referendum, plebiscyt, inicjatywa ludowa, weto ludowe]; wymienia główne fazy procesu kształtowania się demokracji; przedstawia podstawowe zasady ustrojowe zawarte w artykułach henrykowskich oraz <i>Konstytucji 3 maja</i>; przyporządkowuje do podstawowych zasad demokracji konkretne przepisy konstytucji marcowej i współczesnej <i>Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej</i>; odczytuje z materiałów źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące zasad i form demokracji w różnych okresach historycznych oraz współcześnie. 	<p>na proces kształtowania się fundamentów współczesnej demokracji;</p> <ul style="list-style-type: none"> udowadnia, że rozwiązania polityczno-ustrojowe z okresu tzw. Polski Ludowej [monizm, kierowniczka rola gremiów decyzyjnych PZPR, system fikcji ustrojowych] miały charakter niedemokratyczny; porównuje ze sobą zasady i przepisy prawne zawarte w konstytucjach polskich z lat 1921, 1935 i 1952; dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w materiałach źródłowych dotyczących zasad i form demokracji w różnych okresach historycznych oraz współcześnie [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne]. 	demokratyczne i poddaje je krytycznej analizie.	poprawne argumenty i kontrargumenty.
Współczesna demokracja – problemy i zagrożenia					
<ul style="list-style-type: none"> korupcja nepotyzm populizm demagogia klientelizm kumoterstwo 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega populizm we współczesnej polityce; rozpoznaje przejawy patologii życia publicznego: korupcji, nepotyzmu, demagogii, klientelizmu i kumoterstwa. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy populizmu; przedstawia konsekwencje zjawiska populizmu we współczesnej polityce; odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy, schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące korupcji, nepotyzmu, populizmu, demagogii, klientelizmu i kumoterstwa. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje populizm i demagogię; przedstawia czynniki sprzyjające rozwojowi korupcji oraz skutki tego zjawiska; charakteryzuje metody przeciwdziałania korupcji i wymienia instytucje powołane do zwalczania tego zjawiska; dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczące korupcji, nepotyzmu, populizmu, demagogii, klientelizmu i kumoterstwa [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje i porównuje różne formy nepotyzmu, demagogii, klientelizmu, kumoterstwa [w tym formy historyczne tych zjawisk]; analizuje problemy w funkcjonowaniu demokracji w skali globalnej i najpoważniejsze zagrożenia dla tego ustroju; buduje argumenty w sporze dotyczącym znaczenia populizmu we współczesnym świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. współczesnym formom populizmu i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, formułując poprawne argumenty i kontrargumenty; gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranego współczesnego ruchu populistycznego.
Kultura polityczna					
<ul style="list-style-type: none"> elementy kultury politycznej typy kultury politycznej 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady zachowań świadczących o poziomie kultury politycznej w danym społeczeństwie; wymienia podstawowe typy kultury 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest kultura polityczna społeczeństwa; charakteryzuje poszczególne typy kultury politycznej 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje proces kształtowania się kultury politycznej jednostki i społeczeństwa; analizuje – z wykorzystaniem wyników 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje typy polityków według klasyfikacji Maxa Webera; formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji 	<ul style="list-style-type: none"> organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. kulturze politycznej współczesnego społeczeństwa

<ul style="list-style-type: none"> ▪ kultura polityczna w Polsce ▪ partycypacja polityczna ▪ opinia publiczna 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ politycznej; przedstawia przykłady partycypacji politycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ w ujęciu klasycznym; prawidłowo posługuje się pojęciem <i>partycypacja polityczna, petycja, zgromadzenie, obywatelskie nieposłuszeństwo, opinia publiczna</i>; ▪ wymienia historyczne i współczesne formy obywatelskiego nieposłuszeństwa; ▪ odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące postaw przyjmowanych przez członków społeczeństwa polskiego wobec instytucji publicznych i polityków. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ badań opinii publicznej – kulturę polityczną wybranych społeczeństw, grup społecznych lub formacji politycznych; ▪ przedstawia poszczególne formy partycypacji politycznej; ▪ charakteryzuje formy obywatelskiego nieposłuszeństwa; ▪ wymienia formy badania opinii publicznej; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczących kultury politycznej oraz partycypacji politycznej [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poświęconej kulturze politycznej współczesnego społeczeństwa polskiego; ▪ dokonuje krytycznej analizy działań służących podniesieniu poziomu partycypacji politycznej; ▪ przedstawia pozytywne i negatywne wpływy sondaży na kształtowanie się opinii publicznej i wybrane aspekty życia publicznego, a także dokonuje krytycznej oceny wiarygodności niektórych badań sondażowych; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczących kultury politycznej oraz partycypacji politycznej [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ polskiego i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, formułując poprawne argumenty i kontrargumenty; ▪ realizuje na forum społeczności szkolnej kampanię społeczną promującą wartości, działania lub postawy charakterystyczne dla obywatelskiej kultury politycznej.
Wspólnota polityczna					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ wspólnota polityczna ▪ kultura a wspólnota polityczna ▪ teoria cywilizacji ▪ współczynnik humanistyczny ▪ dziedzictwo kulturowe ▪ socjologia moralności ▪ awans społeczny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia cechy wspólnoty politycznej; ▪ przedstawia podstawowe elementy polskiej tożsamości narodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie twierdzenia – <i>człowiek jest istotą społeczną</i>; ▪ wyjaśnia, co oznacza stwierdzenie: „Człowiek jest istotą społeczną”; ▪ odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [dane statystyczne, tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące wspólnot politycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega koncepcja wspólnoty politycznej wynikająca z przepisów obowiązującej <i>Konstytucji RP</i>; ▪ charakteryzuje elementy tworzące i wzmacniające wspólnotę polityczną; ▪ prawidłowo posługuje się pojęciami: „socjologia humanistyczna”, „socjologia moralności”, „więź społeczna”; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczących zagadnienia wspólnoty politycznej [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje różne koncepcje wspólnoty politycznej [w tym koncepcje historyczne]; ▪ analizuje wyniki badań naukowych dotyczących roli kultury w procesie kształtowania się wspólnoty politycznej; ▪ przedstawia czynniki kształtujące polską tożsamość narodową; ▪ omawia koncepcje wspólnoty politycznej sformułowane przez Ludwika Krzywickiego i Feliksa Konecznego; ▪ wyjaśnia, jakie było znaczenie koncepcji Floriana Znanieckiego i Stanisława Ossowskiego, Marii Ossowskiej, Józefa Chałasińskiego w rozwoju badań socjologicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą różnym koncepcjom wspólnoty politycznej lub tożsamości politycznej współczesnych Polaków oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, formułując poprawne argumenty i kontrargumenty.
II. KOMUNIKOWANIE I MEDIA					
Komunikacja społeczna					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ kody komunikacyjne ▪ kodowanie i dekodowanie ▪ kody pozajęzykowe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje w swoim otoczeniu elementy komunikacji społecznej; ▪ identyfikuje w konkretnych sytuacjach nadawcę i odbiorcę 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podstawowe aspekty komunikacji społecznej; ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy komunikowaniem 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje poszczególne funkcje komunikowania się; ▪ prawidłowo interpretuje pozawerbalne sygnały 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia klasyfikacji procesów komunikowania się; ▪ dokonuje krytycznej analizy konkretnych sytuacji komunikacyjnych, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ realizuje na forum społeczności szkolnej kampanię społeczną promującą zasady skutecznej komunikacji społecznej.

<ul style="list-style-type: none"> ▪ komunikacja werbalna ▪ komunikacja niewerbalna ▪ przeszkody komunikacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ komunikatu; ▪ podaje przykłady komunikacji niewerbalnej; ▪ wymienia podstawowe czynniki utrudniające proces komunikacji społecznej i podaje konkretne przykłady ich działania; ▪ podaje przykłady stereotypów. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a komunikowaniem się; ▪ wymienia funkcje komunikowania się; ▪ identyfikuje podstawowe rodzaje kodów komunikacyjnych; ▪ rozpoznaje formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej; ▪ rozpoznaje poszczególne etapy procesu komunikacji; ▪ odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące komunikacji społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ w komunikacji; ▪ wskazuje wady i zalety poszczególnych kodów komunikacyjnych; ▪ omawia bariery poznawcze w obszarze komunikacji; ▪ przedstawia zasady skutecznej komunikacji; ▪ wskazuje wady i zalety stereotypowego myślenia; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczących komunikacji społecznej [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazując błędy popełnione przez ich uczestników i sposoby na wyeliminowanie napotkanych przez nich trudności; ▪ wykazuje wady i zalety różnych form komunikowania się; ▪ charakteryzuje metody i techniki wspomagające proces prawidłowego komunikowania się, np. aktywne słuchanie. 	
Media masowe					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcje mediów ▪ komunikowanie masowe ▪ a komunikowanie medialne ▪ media społecznościowe ▪ czwarta władza ▪ media w Polsce ▪ media a debata publiczna 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady mediów masowych; ▪ wymienia główne funkcje mediów; ▪ podaje przykłady sytuacji i wydarzeń, które dowodzą, że media wywierają wpływ na sposób sprawowania władzy przez polityków. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, jaką rolę odgrywają współczesne media w debacie publicznej; ▪ zbiera i przedstawia informacje na temat przebiegu debaty publicznej dotyczącej wybranego problemu; ▪ omawia główne funkcje mediów; ▪ charakteryzuje główne typy mediów działających w Polsce; ▪ charakteryzuje wybrany tygodnik społeczno-polityczny wychodzący w Polsce [z uwzględnieniem grupy odbiorców, formy przekazu, orientacji ideologicznej, typu własności]; ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „media masowe”, „media społecznościowe”, „czwarta władza” i właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach; ▪ wskazuje przykładowe sytuacje, w których media realizują funkcję kontrolną wobec organów władzy; ▪ odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia główne etapy rozwoju mediów masowych; ▪ charakteryzuje, ocenia i porównuje rolę mediów różnego typu w debacie publicznej; ▪ wykazuje, że przekaz prezentowany przez media często zależy od ich orientacji politycznej; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczących mediów masowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje i ocenia funkcjonowanie wybranych mediów społecznościowych; ▪ formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat wpływu mediów społecznościowych na: <ul style="list-style-type: none"> - na życie młodych ludzi w Polsce, - funkcjonowanie społeczeństw demokratycznych, - przemiany społeczno-polityczne na świecie; - charakter debaty publicznej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat przypadków ograniczania wolności mediów we współczesnych państwach demokratycznych i niedemokratycznych; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat wpływu mediów społecznościowych na: <ul style="list-style-type: none"> - życie młodych ludzi w Polsce, - funkcjonowanie społeczeństw demokratycznych, - przemiany społeczno-polityczne na świecie; - charakter debaty publicznej w Polsce, - a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.

		publicystycznej informacji dotyczące mediów masowych.			
Komunikacja perswazyjna					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ perswazja ▪ socjotechnika ▪ propaganda ▪ marketing polityczny ▪ bańka informacyjna ▪ manipulacja w mediach ▪ etyka dziennikarska ▪ kampanie społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odróżnia w przekazach medialnych fakty od opinii; ▪ podaje przykłady manipulacji stosowanych w przekazach medialnych; ▪ wymienia podstawowe zasady etyki dziennikarskiej; ▪ wskazuje przykłady zagrożeń wynikających z bezkrytycznego korzystania ze współczesnych mediów. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje podstawowe mechanizmy manipulacji wykorzystywane w mediach; ▪ wymienia zasady krytycznej analizy przekazów medialnych; ▪ przedstawia rolę Rady Etyki Mediów w Polsce; ▪ właściwie posługuje się w swoich wypowiedziach pojęciami: „perswazja”, „socjotechnika”, „propaganda”, „manipulacja”, „bańka informacyjna”, „kampania społeczna”; ▪ przedstawia zagrożenia wynikające z bezkrytycznego korzystania ze współczesnych mediów; ▪ podaje cechy kampanii społecznych; ▪ omawia poszczególne etapy realizacji kampanii społecznej; ▪ przedstawia cele wybranej kampanii społecznej; ▪ wyjaśnia, jaką rolę odgrywają media społecznościowe we współczesnym życiu politycznym; ▪ odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystycznej informacji dotyczące komunikacji perswazyjnej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranego przekazu medialnego; ▪ omawia wybrane mechanizmy manipulacji medialnej; ▪ wymienia cechy propagandy; ▪ wskazuje przyczyny powstawania baniek informacyjnych i zagrożenia wynikające z ich istnienia; ▪ analizuje przepisy prawne z <i>Karty etycznej mediów</i>, obowiązującej w Polsce; ▪ analizuje przebieg wybranej kampanii społecznej, w tym ocenia trafność i efektywność działań podjętych w jej ramach; ▪ opracowuje ramowy program kampanii społecznej dotyczącej wybranego problemu z życia społecznego; ▪ wyjaśnia, jakie są mechanizmy działania marketingu politycznego; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczących komunikacji perswazyjnej [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystycznej]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje różnorodne przekazy medialne dotyczące wybranego problemu z życia publicznego, [ze szczególnym uwzględnieniem zastosowanych metod perswazji lub manipulacji]; ▪ porównuje wybrane kampanie społeczne; ▪ ocenia – z uwzględnieniem zasad etyki dziennikarskiej – wybrany tygodnik społeczno-polityczny wydawany w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ realizuje, np. na forum społeczności szkolnej, kampanię społeczną dotyczącą wybranego problemu życia społecznego.
Międzynarodowe <i>public relations</i>					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>soft power</i> ▪ międzynarodowy wizerunek państwa ▪ państwowe instytucje kultury ▪ dyfamacja 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podstawowe narzędzia <i>public relations</i>; ▪ rozpoznaje działania służące budowaniu międzynarodowego wizerunku państwa; ▪ wskazuje w przestrzeni publicznej przykłady działań dyfamacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia uczestników międzynarodowych <i>public relations</i>; ▪ podaje przykłady działań różnych państw na rzecz upowszechnienia za granicą korzystnego wizerunku rodzimej kultury narodowej (np. <i>British Council</i>, <i>Instytut Konfucjusza</i>, <i>Instytut Goethego</i>, <i>Instytut Adama Mickiewicza</i>); ▪ wskazuje elementy składające się na <i>soft power</i> danego państwa; ▪ prawidłowo posługuje się w swoich wypowiedziach pojęciami: <i>soft power</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje działania różnych państw na rzecz upowszechnienia za granicą korzystnego wizerunku rodzimej kultury narodowej; ▪ omawia metody walki z dyfamacją, w tym działania <i>Ligi Antydyfamacyjnej</i> i <i>Reduty Dobrego Imienia</i>; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczących międzynarodowych <i>public relations</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia i porównuje działania różnych państw na rzecz upowszechnienia za granicą korzystnego wizerunku rodzimej kultury narodowej; ▪ przedstawia cele i zakres działalności <i>British Council</i>, <i>Instytutów Konfucjusza</i>, <i>Instytutu Goethego</i>, <i>Instytutu Adama Mickiewicza</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat międzynarodowych <i>public relations</i>, np. dotyczące wybranych kampanii wizerunkowych zrealizowanych przez państwo polskie; ▪ organizuje debatę na forum społeczności szkolnej poświęconą międzynarodowym <i>public relations</i> i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>public relations</i>, „dyfamacja”; ▪ podaje przykłady przekazów propagandowych o charakterze dyfamacyjnym; ▪ przedstawia przykłady działań zwalczających dyfamację; ▪ wymienia instytucje, których zadaniem jest walka z dyfamacją skierowaną przeciwko państwu polskiemu; ▪ odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące międzynarodowych <i>public relations</i>. 	[tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne.		
Wolność słowa					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ gwarancje wolności słowa ▪ wolność mediów ▪ wolność słowa ▪ odpowiedzialność za słowo ▪ cenzura 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uzasadnia konieczność ochrony wolności słowa; ▪ wskazuje, że każdy człowiek powinien ponosić odpowiedzialność za słowo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia elementy składowe prawa do wolności słowa; ▪ rozpoznaje współczesne przykłady cenzury; ▪ wyjaśnia, jaki jest związek między wolnością słowa a odpowiedzialnością za słowo; ▪ odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące wolności słowa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia konstytucyjne gwarancje wolności słowa i wolności mediów; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczących wolności słowa [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia formy odpowiedzialności mediów i dziennikarzy za słowo; ▪ opisuje, porównuje i ocenia poszczególne typy cenzury; ▪ charakteryzuje historyczne formy cenzury, w tym te funkcjonujące w okresie PRL; ▪ przedstawia problem ochrony wolności słowa w wybranych współczesnych państwach świata. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą związkowi między wolnością słowa a odpowiedzialnością za słowo i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, formułując poprawne argumenty i kontrargumenty; ▪ realizuje, np. na forum społeczności szkolnej, kampanię społeczną dotyczącą problemów związanych z ochroną wolności słowa.
III PRAWO I PRAWA CZŁOWIEKA					
Prawo i jego rodzaje					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawo pozytywne ▪ prawo naturalne ▪ normy społeczne ▪ norma prawna ▪ przepis prawny ▪ rodzaje prawa ▪ gałęzie prawa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawidłowo posługuje się pojęciem „prawo”; ▪ wymienia podstawowe rodzaje norm społecznych; ▪ wskazuje przykłady norm prawnych; ▪ wymienia podstawowe gałęzie prawa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „prawo”, „norma prawna”, „przepis prawny” oraz prawidłowo używa tych pojęć w swoich wypowiedziach; ▪ wyjaśnia, czym normy prawne różnią się od innych rodzajów norm społecznych; ▪ rozpoznaje i charakteryzuje poszczególne typy norm społecznych; ▪ wymienia główne rodzaje i gałęzie prawa; ▪ odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje z różnych perspektyw [wg różnych kryteriów] koncepcje prawa pozytywnego oraz prawa naturalnego; ▪ charakteryzuje poszczególne rodzaje norm prawnych; ▪ rozpoznaje i omawia poszczególne elementy budowy normy prawnej [hipoteza, dyspozycja, sankcja]; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczących prawa i jego 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między przedmiotowym a podmiotowym rozumieniem pojęcia „prawo”; ▪ tłumaczy, na czym polegają różnice w rozumieniu prawa między zwolennikami naturalizmu i pozytywizmu; ▪ porównuje poszczególne rodzaje norm prawnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień prawnych.

		i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące prawa i jego rodzajów.	rodzajów [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne].		
System prawa					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zasady systemu prawa ▪ luka prawna ▪ reguły kolizyjne ▪ zasady prawa ▪ prawo pozytywne ▪ prawo precedensowe ▪ prawo zwyczajowe ▪ prawo religijne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podstawowe zasady funkcjonowania systemu prawa; ▪ wymienia cechy systemu prawa funkcjonującego we współczesnej Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ właściwie używa w swoich wypowiedziach pojęć: „luka prawna”, „spójność prawa”, „hierarchiczność prawa”, „zupełność prawa”; ▪ tłumaczy, jakie są źródła norm obowiązujących w różnych systemach prawnych [prawo: zwyczajowe, precedensowe, religijne, pozytywne]; ▪ wyjaśnia znaczenie zasad hierarchiczności, spójności i zupełności oraz podaje przykłady ich stosowania [lub wskazuje sytuacje, w których zostały one naruszone]; ▪ odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące systemów prawa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów „luka prawna” i „spójność prawa”, „hierarchiczność prawa”, „zupełność prawa”; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] dotyczących systemów prawa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje systemy prawa pozytywnego i prawa precedensowego; ▪ charakteryzuje systemy prawne funkcjonujące w wybranych państwach świata [prawo pozytywne, precedensowe, zwyczajowe, religijne]; ▪ podaje przykłady reguł kolizyjnych stosowanych w systemie prawa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień prawnych.
Źródła prawa					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ akty normatywne i nienormatywne obowiązujące prawa ▪ źródła prawa ▪ kodeksy ▪ dzienniki urzędowe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawidłowo stosuje w swoich wypowiedziach pojęcia: „kodeks”, „akt administracyjny”, „orzeczenie sądowe”; ▪ wymienia podstawowe rodzaje źródeł prawa obowiązującego w Polsce; ▪ wskazuje cechy <i>Konstytucji RP</i> i wyjaśnia, na czym polega jej szczególna moc; ▪ podaje przykłady kodeksów funkcjonujących w polskim porządku prawnym. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „akt normatywny”, „źródło prawa”, „kodeks”, „akt administracyjny”, „orzeczenie sądowe”, „prawo wtórne UE”, „prawo pierwotne UE” oraz prawidłowo używa tych pojęć w swoich wypowiedziach; ▪ charakteryzuje poszczególne źródła prawa powszechnie obowiązującego w Polsce; ▪ rozpoznaje i charakteryzuje akty prawne niebędące źródłami prawa; ▪ wymienia poszczególne rodzaje prawa Unii Europejskiej; ▪ rozpoznaje akty prawa pierwotnego Unii Europejskiej; ▪ wyjaśnia, na czym polega zasada pierwszeństwa stosowania prawa unijnego przed prawem krajowym; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia różnicę między aktami normatywnymi a aktami nienormatywnymi; ▪ porównuje różne typy źródeł prawa obowiązującego w Polsce [z uwzględnieniem sposobu stanowienia, sposobu wprowadzenia do porządku prawnego, zasięgu obowiązywania, adresatów norm, miejsca w hierarchii źródeł prawa]; ▪ charakteryzuje rodzaje umów międzynarodowych i pozycję tych porozumień w polskim porządku prawnym [buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Konstytucji RP</i>]; ▪ porównuje różne rodzaje aktów prawa miejscowego; ▪ wyjaśnia znaczenie zasady <i>vacatio</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia zasady ogólne prawa międzynarodowego; ▪ prezentuje istotę sporu dotyczącego hierarchicznej zależności między <i>Konstytucją RP</i> a prawem Unii Europejskiej; ▪ porównuje różne rodzaje aktów prawa wtórnego Unii Europejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień prawnych.

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia rolę Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej [TSUE] w unijnym porządku prawnym; ▪ charakteryzuje kodeksy funkcjonujące w polskim porządku prawnym [nazwa, rodzaj i zakres regulacji]; ▪ podaje przykłady aktów prawa miejscowego; ▪ wymienia dzienniki urzędowe prowadzone w Polsce; ▪ odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące źródeł prawa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>legis</i>; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] dotyczących źródeł prawa. 		
Prawo cywilne i rodzinne					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ osoba fizyczna i osoba prawna ▪ zdolność prawna ▪ zobowiązanie ▪ własność ▪ spadek ▪ testament ▪ małżeństwo ▪ wspólnota majątkowa ▪ rozwód ▪ separacja 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje przykłady spraw regulowanych przez prawo cywilne i prawo rodzinne; ▪ właściwie stosuje w swoich wypowiedziach pojęcia: „osoba fizyczna”, „osoba prawna”, „zdolność prawna”, „zdolność do czynności prawnych”, „zobowiązanie”, „rozwód”, „separacja”, „wspólnota majątkowa”; ▪ podaje przykłady działań, które są możliwe dzięki posiadaniu zdolności do czynności prawnych;; ▪ wymienia warunki prawne, których spełnienie jest niezbędne do zawarcia małżeństwa w Polsce; ▪ przedstawia obowiązki i prawa rodziców i dzieci. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „osoba fizyczna”, „osoba prawna”, „zdolność prawna”, „zdolność do czynności prawnych”, „zobowiązanie”, „rozwód”, „separacja”, „wspólnota majątkowa”; ▪ odszukuje i interpretuje proste przepisy prawne z zakresu prawa cywilnego i rodzinnego; ▪ wymienia konsekwencje wynikające z posiadania pełnej i ograniczonej zdolności do czynności prawnych; ▪ wymienia zasady poprawnego sporządzania pełnomocnictwa;; ▪ odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące prawa cywilnego i prawa rodzinnego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminu „ubezważnienie” i właściwie używa tego pojęcia w swoich wypowiedziach; ▪ buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu cywilnego</i>; ▪ wymienia rodzaje czynności prawnych; ▪ buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego</i>; ▪ przedstawia różne sposoby zawarcia małżeństwa zgodne z polskim prawem; ▪ charakteryzuje poszczególne rodzaje postępowań cywilnych; ▪ właściwie posługuje się w swoich wypowiedziach pojęciami: „powód”, „pozwany”, „pozew”; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] dotyczących prawa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje proste kazusy z zakresu prawa cywilnego; ▪ analizuje proste kazusy z zakresu prawa rodzinnego; ▪ wymienia prawne przeszkody małżeńskie i przyczyny unieważnienia małżeństwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień z zakresu prawa cywilnego i rodzinnego.

		cywilnego i prawa rodzinnego.			
Prawo karne					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ podział prawa karnego ▪ zasady prawa karnego ▪ przestępstwo ▪ wykroczenie ▪ kary i środki karne ▪ postępowanie karne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „czyn zabroniony”, „kara”, „środek karny” „przestępstwo”, „wykroczenie” oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach; ▪ rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo karne; ▪ wskazuje źródła prawa karnego; ▪ wymienia funkcje kary w polskim prawie karnym. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa karnego;; ▪ wyjaśnia znaczenie podstawowych zasad prawa karnego; ▪ wymienia podstawowe działy prawa karnego; ▪ tłumaczy, jakie są funkcje kar i środków karnych przewidzianych w polskim prawie karnym; ▪ odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące prawa karnego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu karnego</i> i <i>Kodeksu wykroczeń</i>; ▪ wyjaśnia, jaki jest cel obowiązywania podstawowych zasad prawa karnego; ▪ wymienia podstawowe etapy i zasady postępowania karnego, w tym postępowania w sprawach dotyczących nieletnich; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji wynikających z różnych źródeł [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, teksty publicystyczne i normatywne, źródła ikonograficzne] dotyczących prawa karnego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje proste kazusy z zakresu prawa karnego; ▪ porównuje kary stosowane dawniej i współcześnie; ▪ przedstawia ewolucję systemu karnego w Europie; ▪ formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat zasad i celów stosowania kar w prawie karnym. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień z zakresu prawa karnego; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. celom i zasadom stosowania kar w prawie karnym oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
Prawo administracyjne					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ administracja publiczna ▪ akt administracyjny ▪ decyzja administracyjna ▪ zażalenie ▪ skarga do sądu administracyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia rodzaje administracji publicznej; ▪ wskazuje przykłady spraw rozstrzyganych przez sądy administracyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „administracja publiczna”, „organ administracji publicznej”, „urząd”, „akt administracyjny”, „decyzja administracyjna” oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach; ▪ podaje podstawowe cechy prawa administracyjnego; ▪ wymienia rządowe i samorządowe organy administracji publicznej; ▪ przedstawia podstawowe cechy stosunku administracyjnoprawnego; ▪ określa, czy decyzja administracyjna została właściwie skonstruowana pod względem formalnym; ▪ wymienia główne etapy postępowań administracyjnego i sądowniczoadministracyjnego; ▪ odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące prawa administracyjnego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia poszczególne środki zaskarżenia decyzji administracyjnej; ▪ buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z zakresu prawa administracyjnego; ▪ porównuje cechy aktów administracyjnych i aktów normatywnych; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczących prawa administracyjnego [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia źródła prawa administracyjnego; ▪ analizuje proste kazusy z zakresu prawa administracyjnego; ▪ charakteryzuje przewidziane w prawie formy aktów administracyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień z zakresu prawa administracyjnego.
Prawa człowieka					

<ul style="list-style-type: none"> cechy praw człowieka historia praw człowieka generacje praw człowieka prawa pozytywne i negatywne łamania praw człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> podaje cechy praw człowieka; charakteryzuje system praw człowieka w państwie demokratycznym; wskazuje przykłady naruszeń praw człowieka w państwach autorytarnych; rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka w państwach demokratycznych; wymienia okoliczności, w których możliwe jest ograniczenie praw i wolności człowieka w państwie demokratycznym. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia pozycję jednostki w państwach autorytarnych i totalitarnych; omawia historyczne uwarunkowania rozwoju praw człowieka; przyporządkowuje poszczególne prawa człowieka do odpowiadających im kategorii i generacji wyróżnianych w prawie międzynarodowym; rozdziela prawa negatywne i prawa pozytywne; buduje argumenty potwierdzające uniwersalność praw człowieka; odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące praw człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, z czego wynikają przypadki łamania praw człowieka w państwach demokratycznych; uzasadnia, że istnienie systemu ochrony praw człowieka jest koniecznym warunkiem prawidłowego funkcjonowania państw demokratycznych; wyjaśnia, na czym polega różnica między prawami negatywnymi a prawami pozytywnymi; aktywnie uczestniczy w debatach/dyskusjach na temat uniwersalności praw człowieka; dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczących praw człowieka [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje, że zakres i sposób ochrony danego prawa człowieka są uzależnione od kategorii i generacji, do których jest ono zaliczane; ocenia skalę łamania praw człowieka na świecie; rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący praw człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących przestrzegania praw człowieka na świecie; samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące praw człowieka; organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat praw człowieka i aktywnie w niej uczestniczy.
--	---	--	--	--	---

Ochrona praw człowieka

<ul style="list-style-type: none"> katalog praw i wolności w <i>Konstytucji RP</i> środki ochrony system europejski system światowy prawo humanitarne konwencje haskie i geneńskie 	<ul style="list-style-type: none"> przyporządkowuje poszczególne prawa człowieka do odpowiadających im konstytucyjnych kategorii praw i wolności; wymienia wskazane w <i>Konstytucji RP</i> środki ochrony wolności i praw; przedstawia zadania i formy działania Rzecznika Praw Obywatelskich; wymienia organizacje międzynarodowe tworzące fundament europejskiego systemu ochrony praw człowieka; podaje cele funkcjonowania Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, omawia okoliczności, które doprowadziły do uchwalenia <i>Powszechnej deklaracji praw człowieka</i> oraz przedstawia cele i zasady określone w tym dokumencie. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia wskazane w <i>Konstytucji RP</i> zasady ogólne dotyczące funkcjonowania systemu ochrony praw człowieka; wyjaśnia, jakie znaczenie w systemie ochrony praw człowieka ma indywidualna skarga konstytucyjna; podaje przykłady praw i wolności gwarantowanych na mocy: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności,</i> - <i>Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych;</i> wymienia podstawowe dokumenty określające zasady międzynarodowego prawa humanitarnego; odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia wskazane w <i>Konstytucji RP</i> zasady ogólne dotyczące funkcjonowania systemu ochrony praw człowieka; tłumaczy, jaka jest różnica między prawami człowieka a prawami obywatela; przedstawia warunki dopuszczalności skargi indywidualnej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przedstawia cele i zadania poszczególnych organów ONZ tworzących światowy system ochrony praw człowieka; dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczących ochrony praw człowieka [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, 	<ul style="list-style-type: none"> dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących ochrony praw człowieka w Polsce; formuluje argumenty i kontrargumenty dotyczące zasadności i skuteczności funkcjonowania europejskiego i światowego systemu ochrony praw człowieka; przedstawia uwarunkowania, które wpłynęły na ukształtowanie się systemów ochrony praw człowieka funkcjonujących w ramach Rady Europy, OBWE, Unii Europejskiej i ONZ. 	<ul style="list-style-type: none"> organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat wybranych zagadnień dotyczących ochrony praw człowieka; realizuje, np. na forum społeczności szkolnej, kampanię społeczną dotyczącą problemów związanych z ochroną prawa człowieka i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji; gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące wybranych zagadnień dotyczących ochrony praw człowieka.
--	---	---	---	--	---

		ochrony praw człowieka.	normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne].		
--	--	-------------------------	--	--	--